

Actualiteiten gemeentefinanciën

Platform Financieel Domein VNG
Overijssel
Donderdag 24 september 2026

Jabco Vreugdenhil
Beleidsadviseur Gemeentefinanciën VNG

Inhoud vandaag

- Analyse VNG coalitie akkoorden
- Digitalisering en Weerbaarheid
- Lokaal belastinggebied
- Stand van zaken verdeling algemene uitkering gemeentefonds
- Prinsjesdag en miljoenennota 2027
- De samenwerkingsagenda met het Rijk

Analyse coalitieakkoorden

- VNG heeft (met hulp van AI) analyse gemaakt van 322 coalitieakkoorden

Interessantste bevindingen:

- In vergelijking met 2022 wordt duidelijker aangegeven wat **niet** kan. Niet alles kan vanwege beperkte mensen en middelen
- Gemeenten hebben grote financiële bezuinigingsopgave en zoeken toch naar mogelijkheden om grote maatschappelijke opgaven te realiseren zoals woningbouw, maatschappelijke voorzieningen en duurzaamheid.
- Veel zorgen over tekorten op jeugdzorg
- **Weerbaarheid** krijgt plek in veiligheidsbeleid. **Weerbaarheid** krijgt vooral een praktische invulling via zelf- en samenredzaamheid, noodsteunpunten en continuïteit van voorzieningen.
- Gemeenten willen vaart maken met **digitalisering**, maar ze houden ook rekening met publieke waarden, privacy, inclusie en menselijke controle.

Digitalisering

Er wordt (onder coördinatie van de VNG) gewerkt aan een collectieve aanpak van digitalisering.

Subdoel: grote potentiële financiële besparing

- Bij ALV stukken zit een stand van zaken
- In december ALV concretere voorstellen

Collectieve aanpak o.a. op:

- Gezamenlijke gegevensbasis ontwikkelen en gezamenlijke ontwikkeling digitale producten (Common Ground) > met o.a. gezamenlijke standaarden
- Inzet op AI: gezamenlijk onderzoek en gezamenlijke AI-toepassingen

Weerbaarheid

- 15 september is ledenbrief verschenen.
- Met als belangrijkste aanbeveling aan gemeenten om een lokaal weerbaarheidsplan te maken
- In miljoenennota:
 - 20 miljoen in 2027 oplopend tot structureel € 70 miljoen voor maatschappelijke weerbaarheid
 - 30 miljoen in 2027 voor gemeenschapsfondsen (bevordering gemeenschapskracht via ontmoetingsplekken). Er was in coalitie akkoord 50 mln per jaar gereserveerd in periode 2027 t/m 2030 (totaal 200 mln).
 - VNG blijft pleiten voor meer geld

Lokaal belastinggebied

- Verruiming van het lokaal belastinggebied is onderwerp van gesprek in commissie gemeentefinanciën van de VNG. Hierover bestaat nog geen overeenstemming.
- Het wordt niet gezien als oplossing voor tekorten > financiële verhouding met het Rijk moet eerst (of ook) op orde komen
- **Recente ontwikkeling:** Sinds maart 2026 is het mogelijk geworden voor gemeenten om een leegstandsbelasting in te gaan voeren.
 - Voor woningen die meer dan 1 jaar leegstaan
 - VNG werkt aan een modelverordening leegstandsbelasting

Verdeling algemene uitkering gemeentefonds

- Verbetertraject 2025/2026 niets opgeleverd. Daarna ingroeipad bevroren.
- Septembercirculaire 2026: ook in 2028 bevroering ingroeipad nieuwe verdeling 2023.
- Onderzoekstraject aanpassing nieuwe verdeling per 2029 gestart.

Prinsjesdag en de miljoenennota 2027

- Uit de troonrede:
 - “Er ligt een grote opgave om er **samen met gemeenten** voor te zorgen dat goede **jeugdzorg** beschikbaar blijft voor iedereen die dat nodig heeft.”
 - “Natuurlijk is de overheid meer dan alleen ‘Den Haag’. Een **goede samenwerking met collega-overheden** – provincies, gemeenten en waterschappen – is cruciaal. Het kabinet is zich daar zeer van bewust. Alle overheden werken met elkaar aan een **samenwerkingsagenda**, die ook kan bijdragen aan een slagvaardige en herkenbare overheid.”

De Samenwerkingsagenda

- Kabinet Jetten gestart met ambitie tot constructieve samenwerking met medeoverheden
- In coalitie akkoord is het rapport Polman omarmt

Interbestuurlijke samenwerkingsagenda rijk & medeoverheden:

- Bevat lange termijn inzet op belangrijke maatschappelijk opgaven in sociaal en fysiek domein.
- Idee: samenwerken als 1 overheid om vraagstukken slagvaardiger aan te kunnen pakken
- Nakomen advies van Van Ark is voor de VNG randvoorwaardelijk. Dit advies wordt als maatgevend en zwaarwegend beschouwd. Anders alsnog civiele rechterlijke procedure
- De “two-pager” ligt voor op ALV VNG
- In december ALV volgt nadere uitwerking ter besluitvorming

Miljoenennota 2027 – middelen via gemeentefonds

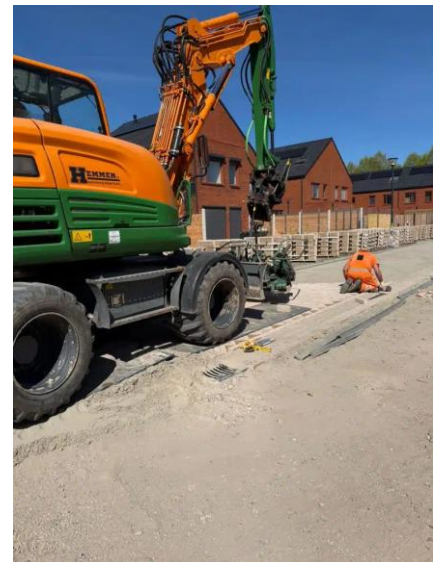
- **Incidenteel 18 miljoen in 2026 en 17 miljoen in 2027** voor tegengaan geweld tegen vrouwen, huiselijk geweld en kindermishandeling (Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming).
- **Incidenteel 62 miljoen in 2027** voor verplichting van gemeenten om bibliotheekvoorzieningen in stand te houden
- **3 keer 31 miljoen in de jaren 2027, 2028 en 2029** als tegemoetkoming in de tekorten op de uitvoeringskosten inburgering
- **Structureel 59 miljoen** voor uitvoeringskosten wet versterking regie volkshuisvesting: gemeenten gaan (meer) sturen op hoeveel en waarvoor wordt gebouwd
- **Structureel 20 miljoen** voor inzet op vroegsignalering schulden (nav IBO schulden)

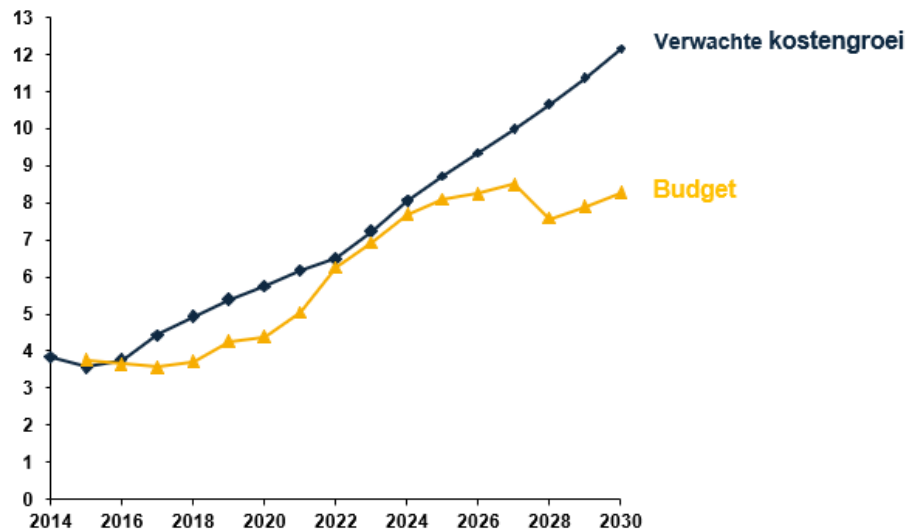
Miljoenennota 2027 – enkele overige punten

- **100 mln in 2028 en 300 mln structureel voor regionale mobiliteit**
 - Toegevoegd aan mobiliteitsfonds rijksbegroting
- **Middelen aanpak woningnood.** O.a. extra middelen vanaf 2031 voor verlenging realisatiestimulans woningen
- **Klimaatmiddelen** staan nog vast op begroting ministerie KGG (t/m 2030) en bij Financiën (t/m 2040). Slechts t/m 2027 zijn de middelen toegevoegd aan gemeentefonds.
- **WMO. Kabinet houdt voorlopig vast aan bezuiniging huishoudelijke hulp**
 - In voorjaar is al een grote bezuiniging op de huishoudelijke hulp aangekondigd (op prijspeil 2029: -1,7 mld en + 0,5 mld voor vangnet, per saldo -1,2 mld)

- Deskundigencommissie Van Ark komt eind januari met 2^e advies.
- VNG pleit voor volledige compensatie van de tekorten
- Plus toekomstbestendig financieringsstelsel
- Voorjaar 2027 zal kabinet besluit nemen
- Wat zal er gebeuren met besparingen en kortingen vanaf 2028?
 - Vooralsnog houdt kabinet vast aan invoering eigen bijdrage jeugdzorg.

Kosten jeugdzorg vs. budget, Nederland, 2014-2030
€ mld

Bronnen: AEF; Improven/AEF; Improven; MFK Hervormingsagenda; CPB raming; Van Ark; VNG analyse

Afsluiting

Jabco.vreugdenhil@vng.nl

Vragen of opmerkingen?

Verhoging afvalstoffenbelasting deels teruggedraaid.

- Motie Stultiens – aanscherping CO-2 heffing voor afvalverbrandingsinstallaties wordt langzamer ingevoerd en verhoging van de afvalstoffenbelasting wordt deels teruggedraaid.

Jaar (bedragen x miljoen euro)	2027	2028	2029	2030	2031	Struct.
CO2 heffing AVI's	55	75	275	206	270	270
Afvalstoffenbelasting	0	285	283	350	283	283
Aanpassing MN 2027	-11	-200	-207	-118	-57	-69
Nieuw afvalstoffenbelasting	44	160	351	438	496	484

- Lagere kosten voor afvalstort en afvalverbranding en dus lagere afvalstoffenheffing voor inwoners.

Voor- en nadeelgemeenten Overijssel herijking 2023

Gemeenten Overijssel	Vershil nieuwe en oude model 2022	Per inwoner
Haaksbergen	€ 2.678.393	€ 110
Staphorst	€ 1.743.814	€ 101
Ommen	€ 1.376.585	€ 75
Hellendoorn	€ 2.574.079	€ 72
Hengelo	€ 5.358.460	€ 66
Hof van Twente	€ 2.285.341	€ 65
Steenwijkerland	€ 2.893.728	€ 65
Kampen	€ 3.395.364	€ 62
Oldenzaal	€ 1.932.801	€ 61
Enschede	€ 6.299.101	€ 39
Dinkelland	€ 999.593	€ 38
Wierden	€ 630.460	€ 26
Rijssen-Holten	€ 773.597	€ 20
Zwolle	€ 2.060.311	€ 16
Deventer	€ 1.570.322	€ 15
Dalfsen	€ 449.565	€ 15
Almelo	€ 1.123.316	€ 15
Zwartewaterland	€ 14.076	€ 1
Hardenberg	€ -995.159	€ -16
Raalte	€ -795.748	€ -21
Tubbergen	€ -502.348	€ -24
Borne	€ -644.280	€ -27
Twenterand	€ -1.905.637	€ -57
Losser	€ -1.524.106	€ -66
Olst-Wijhe	€ -1.640.786	€ -89